

„Un cadru formal pentru un parteneriat de decenii“

Semnarea Acordului de colaborare între F.C.E.R. și A.J.C.

Centrul Cultural Comunitar a fost gazda, la 3 iulie a.c., a unui moment de referință în istoria relațiilor internaționale ale F.C.E.R.: semnarea Acordului de cooperare cu American Jewish Committee (A.J.C.) în vederea menținerii și dezvoltării vieții evreiești în România. A fost, de fapt - cum spunea directorul Departamentului pentru Relații Internaționale al A.J.C., Rabinul Andrew Baker -, *consfințirea unor vechi și constante raporturi* între Federația noastră și organizația pe care o reprezintă, raporturi întemeiate de Șef Rabinul Moses Rosen z.l., în perioada în care Alfred Moses era președinte al A.J.C. „De multe ori, în acei ani, Șef Rabinul Rosen venea însoțit de corul tineretului evreu din România. Concertele corului, a cărui gazdă eram, aveau loc în momentul semnării Clauzei Națiunii Celei Mai Favorizate [...]. În acele momente, s-a creat o relație puternică între F.C.E.R. și A.J.C. Relațiile au continuat, apoi, cu regretatul acad. Nicolae Cajal și cu colaboratori apropiați ai săi. Anul acesta, cu prilejul sărbătoririi unui centenar de la Conferințele anuale ale A.J.C., având plăcerea să-l avem ca oaspete pe actualul președinte al Federației, dr. Aurel Vainer, am convenit să oferim un cadru formal acestui parteneriat de decenii“.

În același spirit, în care *memoria afectivă* a jucat un rol aparte, a vorbit Marele Rabin *Menachem Hacohen*: „Între comunitatea evreiască din România și A.J.C. s-a creat o relație specială, care nu se bazează doar pe documente, ci și pe emoții, pe sentimente. Toți cei prezenți îl știm pe Alfred Moses. Am călătorit cu el, în Hanuchiade, în toată România [...]. Toți cei de față îl știu pe Rabinul Andrew Baker, îl prețuiesc și-l îndrăgesc. Dorim să avem bune relații cu A.J.C. încă foarte mulți ani“.

Întărind spusele antevorbitorului său, președintele F.C.E.R., deputat dr. *Aurel Vainer*, a punctat un moment semnificativ pentru receptivitatea A.J.C. la suferințele poporului român: „Anul trecut, când asupra României s-au abătut calamități naturale, Rabinul Andrew Baker a trimis la Camera de Comerț și Industrie a României

o ofertă de sponsorizare pentru ajutorarea culturală, științifică a României. Împreună cu actualul președinte al Camerei Deputaților, Bogdan Olteanu, am ales să repunem în funcțiune Școala din Comănești. A.J.C. ne-a trimis 25.000 de dolari. Și sperăm ca, în săptămâna ce urmează, să fim la inaugurarea acestei școli care prinde din nou viață“. Discursul președintelui F.C.E.R. a evidențiat și alte aspecte importante ale întâlnirii. 1) *Nu suntem singuri în fața*

resurrecției neoextremiste. Dovadă - comemorarea a 65 de ani de la pogromul din Iași, organizată, în principal, de Institutul Național de Studiere a Holocaustului în România, cu suport special din partea Guvernului României, căruia i se cuvin mulțumiri. 2) *Sprâjinul neprecupețit al conducerilor Muzeului Holocaustului din Washington și „Yad Vashem“ din Ierusalim pentru ridicarea unui Memorial al Holocaustului în România*. 3) *Prețuirea prezentei E.S. Rodica Radian Gordon, ambasadorul Israelului în România, la toate*

evenimentele importante din viața F.C.E.R., cum a fost cel consemnat în aceste rânduri sau recenta comemorare a pogromului de la Iași. 4) *Interesul acordat de JOINT acestei întruniri*, după abia încheiatul *working week-end*, organizat de lideri ai săi, pentru rezolvarea cât mai eficientă a problemelor comunității evreiești din România în următorii ani.

În intervențiile ce au urmat alocuțiunilor oficiale au fost aduse mulțumiri: ● conducerilor Muzeelor Holocaustului din Washington și Ierusalim pentru sprijinul acordat înălțării, „la București, în secolul XXI, a unui Memorial despre evenimentele tragice petrecute în secolul XX“ ● realizatoarelor expozițiilor despre Transnistria și pogromul de la Iași, dr. Lya Benjamin și dr. Irina Cajal (general *Mihail Ionescu*, directorul Institutului Național pentru Studiul Holocaustului din România) ● F.C.E.R. și C.E.B., pentru organizarea de aniversări ale unor intelectuali prestigioși evreo-români, de spectacole memorabile ● A.J.C. și *B'nai B'rith International* pentru suportul acordat comunității noastre (redactorul șef al „Realității Evreiești, scriitorul *Dorel Dorian*) ● F.C.E.R., pentru colaborarea deosebită cu Forumul *B'nai B'rith „Dr. Moses Rosen“ din România*, revigorat, cu realizări remarcabile în ultimele șapte luni (ing. *José Iacobescu*, președintele Forumului *B'nai B'rith* din România) ● generalului *Mihail Ionescu*, doctorului *Alexandru Florian*, director adjunct al Institutului sus-amintit, prezent la întrunire, președintelui Federației, dr. *Aurel Vainer* pentru sprijinul acordat muncii sale (dr. *Lya Benjamin*) ● oaspeților care, la rândul-le, au prilejul să trăiască satisfacția de a valorifica o parte din potențialul organizațiilor reprezentate, contribuind la menținerea și dezvoltarea colectivității evreo-române (dr. *Hary Kuller*).

Și componența participanților la semnarea Acordului a fost semnificativă pentru: ● bunele relații cu autoritățile statului român (secretarul de stat în Ministerul Culturii și Cultelor, *Virgil Ștefan Nițulescu*) ● mai puternica dezvoltare a relațiilor Federației noastre cu mari organizații evreiești (dr. *Zvi Feine* și *Israel Sabag*, director și, respectiv, director adjunct al Programului JOINT pentru România; *Dan Mariashin*, vice-președintele *B'nai B'rith International*) ● Statul Israel ● S.U.A. (secretarul Ambasadei României în Israel, *Edi Iosiper*) ● intercomunicarea mai strânsă între instituții culturale din România și S.U.A. (*Paul Șapiro* și *Radu Ioanid*, directori la Muzeul Holocaustului din Washington) ● importanța acordată educației iudaice (vice-președintele Fundației *Lauder* în România, *Tova Bin Nun*).

Gazdele (lideri ai F.C.E.R. și C.E.B., Marele Rabin *Menachem Hacohen* și Rabinul *Abraham Ehrenfeld*) au știut să creeze o atmosferă prietenească, neprotocolară, în care s-a desfășurat semnarea Acordului.

IULIA DELEANU

Maestrul și... Liana

Pictorul RUDOLF SCHWEITZER-CUMPĂNA
evocat de LIANA SAXONE-HORODI

O seară omagială, dedicată, la Muzeul Municipiului București, pictorului Rudolf Schweitzer-Cumpăna, a avut, printre vorbitori, pe fosta sa discipolă, *Liana Saxone-Horodi*. Nimic deosebit în faptul că elevul nu uită lecțiile primite pe când se iniția în tainele meseriei căreia i s-a devotat și, peste ani, exprimă recunoștință întâiului inițiator. Numai că, pentru a-și rosti elogiul cuvenit, ucenica de altădată venea special de la Haifa, unde e de peste treizeci de ani stabilită și unde continuă să fructifice învățăturile despre desen și legile perspectivei, despre culoare sub efectul alternanțelor dintre lumină și umbră, căpătate în perioada formării profesionale, după ce fusese acceptată la ședințele de lucru ale maestrului, în atelierul din strada

care o situează pe un promontoriu de unde se vede bine întregul parcurs lăsat în urmă, toată recolta adunată din eforturile călăuzite de credință în valorile creației, așa cum i-au fost transmise de inimosul îndrumător al primilor ei pași în perimetrul picturii.

Inițiatorii simpozionului de la Palatul Șuțu (ocazonat de împlinirea a 120 de ani de la nașterea ilustrului precursor) au avut buna inspirație să panoteze și o mică expoziție cu lucrări ale maestrului, aflate în fondurile Muzeului Municipal, și câteva reproduceri din desene ale invitatei sosite de la Haifa, date chiar din perioada când frecventa atelierul din Buestrului.

Maestru și discipol puși față în față, convocați la o întâlnire ale cărei rezonanțe trec dincolo de hotarele timpului. În amintirile răsfirate de Liana Saxone era subliniată preferința lui Schweitzer-Cumpăna pentru portrete ale unor oameni simpli, iar interesul pus de pictor în sondarea universului lor rezultă cu prisosință din selecția omagială. Alături stau siluete în carbune, tipuri expresive din aceeași lume marginală, genos explorată de maestru, de la care ucenica sa împrumută nu numai precizia contururilor, ci și

afecțiunea pentru ceea ce distinge umanitatea autentică de contrafacerea civilizației pripit adoptate. Parcă mândră de ochiul expert ce-i supraveghea exercițiile de acomodare cu exigențele artistice, debutanta semna fără ezitări, cu o fermitate scoasă în evidență chiar și de precizia datării: *iunie 1959*. A trecut un car de ani de atunci. Liana Saxone a continuat să se perfecționeze; cu sporurile de iscusință de pe urma cursurilor de pictură frecventate la școli de profil din Israel, avea să fie remarcată la un șir de expoziții, individuale sau colective. Cum artista are grijă să umble, oriunde,

înarmată cu un dosar de reproducere, baza succeselor sale poate fi demonstrată imediat. Răsfoirea pe loc este edificatoare, începând cu planșa introductivă, un autopotret, în picioare la șevalet, într-o clipă de reculegere meditativă. Compoziția implică o evidentă tentă simbolică: de fapt, figura din tablou apare dedublă, ca reflectată de apele unei oglinzi, fel de a sugera aspirația către profunzimile ascunse ale sufletului, reverberate repetat, cu ajutorul penelului și al culorilor. Registrul tematic apare diversificat, interioare, scene de stradă, colțuri de natură, obiecte din

imediate apropiere, ca și sugestii inefabile, de pildă o adiere de vânt prin coroana copacilor care străjuiesc un cvartal de blocuri sau jocuri ale umbrelor pe ziduri, contemperate de la fereastra propriei locuințe. Atrage luarea-aminte, oricui este familiarizat cu patrimoniul picturii românești, susedenia de reminiscențe din acest domeniu, duse cu sine de pictoriță pe unde au purtat-o împrejurările. Niște voluptuoase odalisce, surprinse în budoar, trimit spre senzualitatea lui Iser. Un interior al camerei de oaspeți, marcat de poezia intimității, reclamă afinități cu Gh. Petrașcu. O perspectivă a urbei ce se întinde pe o coastă, văzută ca un ansamblu geometric, respiră ceva din pânzele lui Marcel Iancu, pe când mai era în București și picta seria simultană cu „Portul Amalfi“ sau, poate, tot atât de bine în înrudire nemijlocită cu perspectiva ulterioară asupra Ein Hod-ului. Ca să nu mai vorbim de instantaneele destul de recente, din mediul rural, efectiv pe urmele lui Schweitzer-Cumpăna, ca o demonstrație de fidelitate admirabilă: un car încărcat cu fân, din vârful căruia țărâna își îndeamnă alene boii să tragă la jug, o paletă a culorilor franc utilizate, cu intensă vibrație, adică verde-verde, galbenul-galben, într-un fel de bucurie a regăsirii afectuoase. Multă melancolie este și în colțul de provincie, cu trăsura vetustă și birjarul moțând în așteptarea unui potențial mușteriu, cu bătrânul felinar pe sub care se strecoară trecători prizăriți, semne de viață molcomă, aproape lipsită de noimă, tărgănată, la un pas de zădărnice. Fără a fi nevoie de un inventar complet, am enumerat suficiente motive pentru care Liana Saxone-Horodi poate să-și vadă liniștită de treburi la Haifa, ea rămâne a noastră, indiscutabil.

GEO ȘERBAN

În numărul viitor al revistei:
„Pictorul Rudolf Schweitzer-Cumpăna și prietenii săi evrei“

LIANA SAXONE-HORODI

„Maestrul era o făptură înaltă, uscățivă, puțin adusă din spate. Nu era un om exuberant. Corectura o făcea vorbind molcom cu cel în cauză, de abia se deslușea ce voia să spună, era un fel de monolog. Așteptam cu sufletul la gură ziua în care mergeam în micul atelier din strada Buestrului. Atelierul era la etaj, o cameră de dimensiuni modeste dintr-o casă din seria de «locuințe ieftine», care se construiseră în perioada interbelică, în cartierele periferice ale Bucureștilor. O dormeză cu o cuvertură fărănească aspră, o măsuță, două scaune, șevaletul, dulapul plin de culori, gata să debordeze prin deschiderea ușilor la cea mai mică trepidație a dușumelelor de lemn, ceruite. Rafturile bibliotecii din colțul camerei erau pline ochi cu cărți. Fereastra, spre strada tihnită și aproape necirculată (din spatele stadionului Dinamo), oferea o panoramă de acoperișuri, plină de farmec... Acel primitor și totuși auster atelier al lui Schweitzer era ca o extra-facultate de Arte, de Omenie și de Profesionalism. Superbe lecții!

[...] Nu departe de casa Maestrului era Groapa Floreasca, de unde o mulțime de țigani s-au perindat ca «modele» în atelierul său. Pe unii dintre ei i-am pictat și eu... Toate tablourile lui reprezentând chipuri umane au un dramatism unic, inconfundabil. Autoportretele sale emană o frământare lăuntrică, gravă; asumarea unei răspunderi - aceea de a exista pentru a crea [...]. Tablourile lui, mai ales cele de mici dimensiuni, sunt adevărate bijuterii. Uneori motivul, fie numai static, flori, fructe, o cană, e un pretext pentru temperamentul său înfocat de colorist. Peisajele sale vibrează de un lirism viguros, fie că reprezintă iubitele meleaguri natale (Iunca Argeșului, pădurea Trivale, satele dinspre Câmpulung, Curtea de Argeș și Râmnicu Vâlcea) sau locurile străine pe unde a călătorit (Macedonia, Grecia, Italia, Turcia etc.). Rudolf Schweitzer-Cumpăna avea o ușurință de expresie remarcabilă... El era încredințat că arta este un mister, un dar de la Dumnezeu și că artistul trebuie să realizeze proslăvindu-l, astfel, creația dumnezeiască“.

(Extrase din evocarea publicată în revista „Cultura“ din 1 iunie 2006)

Buestrului, într-o ambianță modestă, dar definitiv imprimată și răsfântă în adâncurile memoriei cu entuziasmul intact al descoperirilor la început de drum. Când vorbea, Liana retrăia emoțiile aceluși debut, părea miraculos transportată și trăgea după ea, măcar pe unii dintre cei prezenți, în strada cu nume atât de local specific, poate ștersă de mult din nomenclatorul bucureștean. Cel ce izbutea să facă din oarecare atelier o catedră de riguroase studii pune la contribuție prestigioasa experiență cumulată în peste 70 de ani de viață. Fosta lui elevă se apropie, astăzi, de același beneficiu al vârstei,